

KOMBINACE AMOXICILINU S KYSELINOU KLAVULANOVOU JAKO PŘÍČINA TOXICKÉHO POŠKOZENÍ JATER

MUDr. Stanislav Adamec¹, MUDr. Aleš Novotný¹, doc. MUDr. Milan Lukáš¹, CSc.,
MUDr. Jan Strítěský², CSc., MUDr. Jana Vedralová²

¹IV. interní klinika VFN a 1. LF UK, Praha

²Ústav patologie 1. LF UK, Praha

Ve svém sdělení autoři poukazují na komplikaci léčby běžně užívaným antibiotikem – kombinace amoxicilinu s kyselinou klavulanovou. Na příkladu 2 kazuistik je ukázán jeden z méně častých závažných vedlejších účinků terapie, a to toxická jaterní léze manifestující se jako protrahovaný icterus. Jedná se o plně reverzibilní onemocnění, které však činí diferenciálně diagnostické obtíže.

Augmentin je běžně používané antibiotikum především k léčbě infekcí horních cest dýchacích. Jde o kombinaci amoxicilinu s kyselinou klavulanovou. První zmínka o toxickém poškození jater tímto lékem pochází z roku 1988. Od té doby bylo dosud publikováno 208 pacientů s tímto typem poškození jater. K manifestní lézi dochází průměrně 25. den od zahájení léčby. Podle charakteru léze je možno rozlišit poškození hepatocelulární, cholestatické a smíšené.

Na našem pracovišti jsme se v posledních letech setkali se 2 případy protrahované cholestázy, která se rozvinula při terapii Augmentinem.

Kazuistika 1.

Muž 66 let.

Osobní anamnéza: bezvýznamná.

Abúzus: kuřák 15 cigaret/d, alkohol příležitostně.

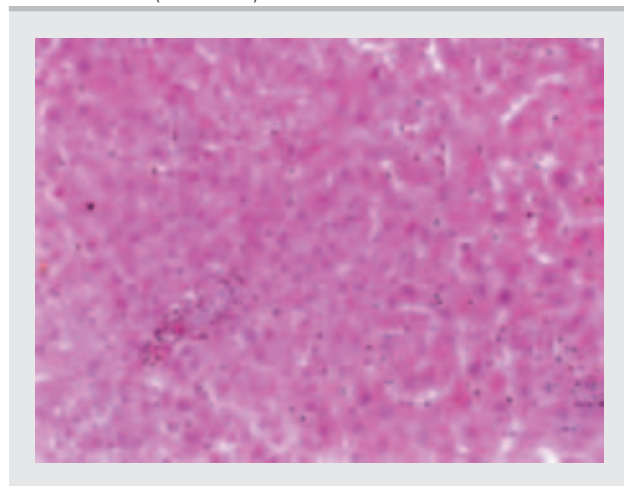
Farmakologická anamnéza: 0.

Nynější onemocnění: Nemocný 4 týdny před přijetím prodělal katar horních cest dýchacích a byl léčen Augmentinem. Týden po ukončení léčby vypil jednorázově na oslavě 3 dcl vína a 4cl Becherovky. Následující den se objevila nevolnost a ikterus provázený světlou stolicí a tmavou močí.

Autoprotilátky: negativní.

Markery hepatitid: antiHAV IgG, jinak negativní.

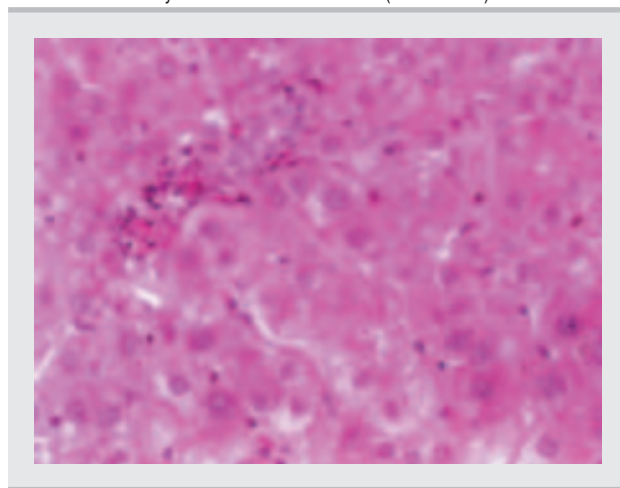
Obrázek 1. Obraz cholestázy a eosinofilní infiltrace žlučového vývodu v přehledném zvětšení (kazuistika 1)

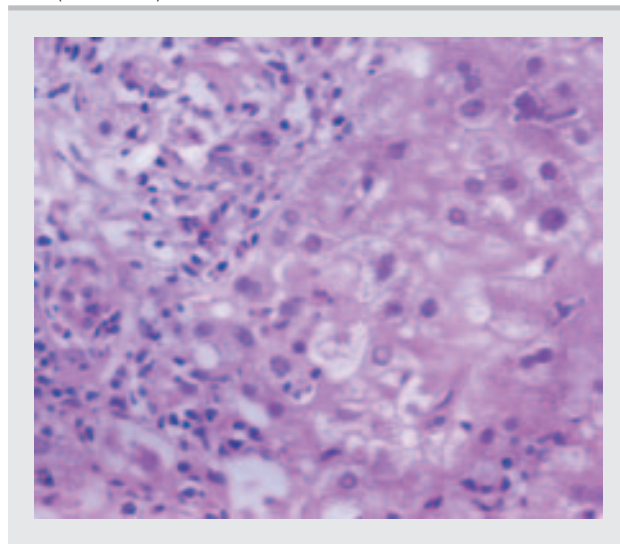
Laboratorní výsledky

Bilirubin celkový	292	443	239,0	56,4	23,2
Přímý	pozitivní	pozitivní	pozitivní	pozitivní	–
ALT	10,28	5,01	2,74	1,67	0,8
AST	5,62	2,67	1,88	1,11	0,64
ALP	8,0	4,01	3,77	3,59	3,05
GMT	7,46	3,69	1,2	0,9	0,72

Obrázek 2. Detail vývodu s eosinofilní infiltrací (kazuistika 1)

Obrázek 3. Biopsie jater – toxická jaterní léze v terénu chronické hepatopatie – detail (kazuistika 2)

Ultrazvukové vyšetření břicha: normální nález.

Endoskopická retrogradní cholangiopankreatikografie (ERCP): s normálním nálezem na žlučovém stromu.

Biopsie jater: obraz benigní – intra – a extracelulární cholestázy s tvorbou žlučových trombů. Zcela ojediněle byly fokální nekrózy hepatocytů, v několika drobných úsecích portálních polí byla smíšená zánětlivá celulóza s převahou granulocytů, které místy infiltrovaly i stěnu drobných žlučových.

Terapie: prednison (Prednison) – bez úspěchu, následně kyselina ursodesoxycholová (Ursosan), hepatoprotektiva.

Kazuistika 2.

Žena 68 let.

Osobní anamnéza: bezvýznamná.

Farmakologická anamnéza: 0

Abúzus: příležitostně alkohol.

Nynější onemocnění: 5 týdnů před objevením se ikteru byla léčena pro zánět středního ucha Augmentinem. Tři dny před objevením se ikteru pocítovala nevolnost, následovala světlá stolice a tmavá moč. Posléze se objevil i pruritus.

Markery hepatitid: anti HAV pozitivní, jinak negativní.

Autoprotilátky: negativní.

Ultrazvukové vyšetření břicha: hraniční šíře hepatocholechoedu, jinak normální nález.

Endoskopická retrogradní cholangiopankreatikografie (ERCP): chudší intrahepatální větvení, jinak bez známek obstrukce žlučového stromu

Biopsie jater: protrahovaná akutní hepatitis s cholestatickými rysy.

Rebiopsie po měsíci: cholestatická jaterní léze se znaky zřetelného, ještě však mírného poškození intraparenchymatózních žlučových se znaky chronické hepatitidy. Znaky chronicity neodpovídají údajům o nedávném užívání Augmentinu, spíše se jedná o souběh akutní toxické léze a primární biliární cirhózy či overlap syndromu s cholestázou po Augmentinu.

Literatura

1. Zimmerman HJ. Drug-induced Liver Disease. In: Schiff's Diseases of the Liver. 8th Ed. Philadelphia, Lippincott Williams and Wilkins 1999; 973–1064.
2. Garcia Rodriguez LA, Stricker BH, Zimmerman HJ. Risk of acute liver injury associated with the combination of amoxicillin and clavulenic acid. Arch Intern Med 1996; 156 (12): 1327–1332.

Laboratorní výsledky:

Bilirubin celkový	311	521	162,4	64,5
přímý	+++	452,5	162	56,8
ALT	0,75	0,71	1,17	0,9
AST	0,63	0,7	1,09	0,73
ALP	5,74	3,54	2,5	2,6
GMT	0,44	0,22	0,43	0,38

Terapie: kyselina ursodesoxycholová (Ursosan), ademetonim (Transmetil).

I přes poměrně dramaticky vypadající hodnoty bilirubinu a jaterních testů probíhalo onemocnění benigně bez projevů jaterní insuficience.

U nemocného muže došlo k úplné normalizaci jaterních enzymů v odstupu 9 týdnů od začátku příznaků. U pacientky z kazuistiky č.2 se postupně upravila hladina bilirubinu v odstupu 10 týdnů od objevení se ikteru.

Diskuze

V prvním případě se jednalo o toxické poškození jater s následnou kompletní restitucí. V druhém případě je vyznačeno poškození žlučových a ductopenie, které do obrazu toxického poškození jater zcela nezapadají. I přes nepřítomnost autoprotilátek se domníváme, že se jednalo o toxickou jaterní lézi v terénu chronické jaterní léze charakteru primární biliární cirhózy. Za látku zodpovědnou za vznik jaterní poruchy je považována kyselina klavulanová, mechanismus vzniku léze však není přesně znám, pravděpodobně se jedná o imunoalergický proces. V obou případech se jednalo o protrahovaný cholestatický ikterus s úplnou spontánní úpravou během 10 týdnů.

Závěr

V článku jsou popsány dvě kazuistiky nemocných s protrahovaným cholestatickým ikterem, vzniklým při terapii Augmentinem, a úplnou úpravou během následujících 10 týdnů.

3. Gresser U. Amoxicillin-clavulanic acid therapy may be associated with severe side effects- review of the literature. Eur J Med Res 2001; 6 (4): 139–149.

4. Nathani MG, Mutchnick MG, Tynes DJ, Ehrinpreis MN. An unusual case of amoxicillin/clavulanic acid-related hepatotoxicity. Am J Gastroenterol 1998; 93 (8), 1363–1365.